

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

De ijs quae Lucij impulsu Alexandriae contigerunt narratio, ex Petri
Alexandrini Episcopi epistola. Cap. XX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

THEODOR. HISTOR.
De ijs qua Lucij impulsu Alexandria con-
tigerunt narratio, ex Petri Alexan-
drini Episcopi epistola.

CAP. XX.

Prouinciae illius praefectus Palladius, professione Gé-
tilis, & simulachris colendis semper deditus, quoniam
sepe animo instituerat bellum contra Christum gere-
re, tandem copiis, quas supra dixi, in vnū coactis, Ecclesiam
non aliter atque Barbaros subiugare maturat. Tum verò, tū
inquam, facinora longe improbissima admissa fuere. Quae
dum volebam solum commemorare, eorum memoria tan-
tum mihi attulit doloris, vti immensam vim lachrimarum
profunderim. Quae sane aegritudo me diu admodū oppres-
sisset, nisi diuina quadam cogitatione eam lenire aggressus
fuissem. Nam copiae in Ecclesiam Theonae (sic enim vo-
cabatur) ingressae, pro verbis grauibus & Ecclesia dignis, si-
mulachrorum laudes decantare, pro diuinarum literarum
lectione, plausus indecoros edere, fractasque voces cū ob-
scœnitate fundere, & contumelias in Christi virgines iace-
re non sunt veriti. Quales quidē contumelias lingua pro-
ferre reformidat, quippe cum dictu turpes sint. Nam quis-
nam bene sanus, cum eas tantummodo audiret, non aures
penitus obstrueret? Imo vero optaret se potius surdum es-
se, quàm vt tantam obscœnitatē auribus acciperet. Sed v-
tinam verborum turpitudine contenti, in ea re solum de-
liquissent, & non improbitate factorum, verborum petu-
lantiam longe superassent. Nam conuitium, qualecunq;
illud sit, est quidem tolerabile praesertim his, in quorum a-
nimis Christi prudentia, & doctrina diuina habitat. At i-
sti vasa irae aptata ad interitum, nasuti, qui strepitum lasci-
uum, sonorum, & velut ex aquae ductu, vt ita dicam, erum-
pentem, per nares effundebant, vestes sanctarum Christi vir-
ginum, quarum pius vitae cultus exemplar viuendi san-
ctorum angelorum expressit, dilacerare, easque nudas, vt
in lucem editi erāt, per urbem triumphii loco ducere & pro
sua libidine petulanter & obscœnè irridere cœperunt, de-
niq; quae perpetrata sunt tū crudelia erant tū peregrina.
Quod si quis his rebus ad misericordiā inductus, eos vel
vi pro-

vi prohibere, vel hortando à talibus facinoribus dissua-
 dere conaretur, non sine vulneribus discessit. Verùm pro-
 dolor, multæ virgines per vim stupratæ, complures etiam
 fustibus in capite cæsæ, mutæ iacuerunt: quarum corpora tu-
 mulis mandandi nulla omnino permiffa potestas est. Et pro-
 pterea complura earum corpora, quæ sunt ab illarum paré-
 tibus cum multo gemitu quæfita, nondum reperiuntur. Sed
 quid inter res magnas, eas quæ sunt exigui momenti, per-
 sequor. Aut quid in his immoror, & non ad eas, quæ pro-
 pter acerbiter me ad se rapiunt, properè sermonem tráf-
 fero? Quarum, certo scio, vos magna capiet admiratio, &
 velut attoniti iuxta nobiscum consistetis, obstupescentes
 admodum, quòd dominus tanta clementia vsus sit, ac non
 funditus hanc vniuersitatem deleuerit. Nam quæ neque
 facta sunt, vti scriptum est, neque audita in diebus patrum
 nostrorum, hæc impii in ipso altari designarunt. Nã velut in
 proscenio, in quo turpis aliqua ageretur fabula, puerum maf-
 culum, qui sextum denegauerat virilem, & muliebrem sibi af-
 finxerat, quiq; tum oculos habebat, vt scriptis proditum est,
 stibio oblitos, & vultum simulachrorum more, fuce ruben-
 tem, habitu muliebri in ipso sancto altari, vbi pro spi-
 ritu sancti descensu inuocari solet, corpore in orbem a-
 cto, & manibus huc illucq; cum gestu iactatis, saltare cõ-
 pulerunt: atque in risum immoderatum effusi, nefarias ve-
 ces ore extulerunt. Rursus cum istud quoque ad rectum
 ordinem spectare, & præterita facinora decora potius, quã
 nefaria existimarent, vnum ex suis turpetudine insigniter
 nobilitatum, & vt pudore, ita vestibus, sicut natus erat, nu-
 datum, in summo Ecclesiæ folio collocant, turpemq; cõ-
 tra Christum concionatorem appellant. Nam pro ver-
 bis diuinis turpitudinè, pro graui oratione petulantiã, pro
 pietate impietate, pro cõtinentia stuprum, adulterium cõcu-
 bitum cum masculis prædicauit: docuitq; cum alia, tum furtum,
 cibum, & potionem, vitæ hominum vtilia esse. Quæ cum
 ita se haberent, & ipse de Ecclesia decessissem (qui enim i-
 bi manere poteram, vbi incursiones à militibus factæ, v-
 bi multitudo argento conducta ad seditionem, vbi nimia
 pecuniæ cupiditas, vbi turbæ gentilium amplissimis pro-
 missis ad maleficia inuitatq;) noster scilicet successor Lu-
 cius,

THEODOR. HISTOR.

eius, qui partes Lupi nequitia & improbe factis agere impē
 se studebat, quiq; episcopatū nō consensu episcoporū or-
 thodoxorum in vnum conuenientium, non suffragiis verē
 clericorū, nō postulationi populi, vti sacri ecclesie canones
 prescribūt, sed pecunia tanquā dignitatē quandā, vt ita di-
 cam, secularem emerat, illo cum mandato aduenit. Istū autē
 comitati sunt (solus enim in urbem ingredi non poterat)
 non episcopi vlli, non presbyteri, non diaconi, non populi
 multitudo, non monachi hymnos ex sacris literis deprom-
 tos cantātes, sed Euzoius, qui iam pridem in sancto & cele-
 bri concilio Nicæno, cum diaconus esset in vrbe nostra
 Alexandria, vnā cum Ario abdicatus fuerat, nunc autē præ-
 sul ecclesie Antiochenæ, quam velut pestis labefactat, &
 Magnus quidam, Comes prouincialium largitionum, cum
 ingenti militum manu, vir nullo nō impietatis genere sem-
 per nobilitatus: qui Iuliani tēporibus ecclesiam Beryti (ea
 autem est vrbs Phœnicie perillustis) incenderat, sed Ioui-
 ano piæ memoriæ imperatore regnante, eandem suis ipsius
 impensis erat denuō ædificare coactus, parūq; aberat, quin
 securi fuisset percussus, nisi multis pro eo deprecātibus, ve-
 niam ab imperatore impetrauisset. Itaque vos, qui incredi-
 bili pietatis studio flagratis, quorum opem ad hæc scelera
 vindicanda imploro, hinc consyderare debetis, quæ & quā-
 ra maleficia ab isto, quem dixi, tyranno Lucio, qui in nos
 impetum fecerit, contra ecclesiam Dei designata sint. Nam
 non à vestra pietate solum, verum etiam ab episcopis omni-
 bus orthodoxis sæpenumero abdicatus, ciuitatem ei iustis
 de causis admodum infensam occupauit. Quinetiam non
 modo, vti insipiens ille blasphemus in Psalmis loquitur,
 quòd Christus non est verè Deus, sed etiam vitæ institutis
 & ipse corruptus est, & alios corrumpit, inq; maledictis cō-
 tra seruatorem ab his, qui creaturam creatoris loco colunt,
 iactatis plurimum delectatur. Et quid quæso causæ est, cur
 cum simili cum Gentilibus opinione imbutus sit, non no-
 ua quadā & inaudita impudētia sceleratus Deū colere aude-
 at? In cuius cōspectu Gentiles has laudes prædicarunt: Gra-
 tus est nobis tuus, o episcope, aduentus, qui filium Dei ne-
 gas.

gas. Serapis te amplectitur, hucque adduxit. Atque isti quidem in eo excipiendo nomen simulachri sui patrii recitarunt.

Porro autem vix momentum temporis iam præterierat, cum Magnus, quem supra nominavi, indiuiduus impietatis istius comes, satelles truculentus, satrapa crudelissimus, copiis comisissis suæ curæ in vnū collectis, presbyteros & diaconos numero decem & nouem, quorum non nulli octogesimum ætatis annum præterissent, comprehendit, & de illis velut in aliquo scelere, eoque Romanorum legibus contrario deprehensis iudicium publicū exercere, & ignarus legum, quæ sunt pro Christianæ pietatis defensione sancitæ, eos compellere cœpit, vti auitam fidem ab apostolis per patrum successione nobis traditam proderent: affirmavitque Valentem Augustum imperatorem clementissimum hac re vehementer delectatum iri. Postremo cum maxima contentione vocis hæc verba protulit: ò miseri, obsequimini, Arianæ opinioni assentite. Nam diuinū numen, licet illa quam colitis religio vera sit, si non vestra spontè, sed necessitate adducti, ab ea discedatis, veniam vobis daturus est. Etenim in his, quæ necessitate peccantur, relinquitur excusationi locus: sed cum sua sponte quisquam deliquerit, carere reprehensione non potest. Quocirca iis rationibus ante oculos mentis positis, abiecta omni cunctatione, alacri animo nostræ accedite sententiæ, & dogmati Ariano, quod iam Lucius (eum namque nominavit) palam prædicat, subscribite: pro certo persuasi, quod si istius doctrinæ obtemperaueritis, sitis pecuniam, opes, & honores ab Imperatoribus consecuturi: sin autem restiteritis, tum carceres, tormenta, quæstiones, flagella, & carnicinæ vobis subeundæ sunt: tum pecuniis, vnâ cum possessionibus orbati eritis, tum denique eiectione à patria, ad loca molestissima incolenda condénabimini. Ad hunc modum igitur generosus iste dux, minis cum fraude téperatis, omnes à pia doctrina & sententia partim cohortando, partim cogendo deducere studuit. At verò illi, quoniam pietatis prodigionem plus habere

THEODOR. HISTOR.

acerbitatis vti reuera habet, quam vllum cruciatus genus, existimabant, demum necessitate compulsi, his verbis ei respondetunt, virtuteque & virili animorum celsitate, fraudem eius pariter & minas profligarunt: Desine posthac, desine his vocibus nos perterrere: à verbis inanibus profertendistu te cohibe. Nam nos neque nouitium, neque recentem colimus Deum. Ac tametsi tu velut fluctibus iactaris, spumam ore temerè fundis, & tanquam ventus violentus in nos cum impetu ruis, tamen nos ad extremū vsq; spiritum, sumus doctrinæ pietatis firmè adhæsuri. Neque certè vnquã sensimus Deum potentia, sapientia, aut veritatis expertem esse, neque patrem interdum existere, interdū non existere, vti impia Arianorum opinio fert, neque filiū in tempore ortum, aut momentaneum esse opinati sumus. Nam si filius sicut Ariani somniant, creatura sit, & non sit patri consubstantialis, inde efficeretur, vt pater quoq; non sit: quippe si, vt illi sentiunt, quodam tempore non extabat filius, pater etiam quodam tempore non fuit. Verūmsi pater sempe existit, filio videlicet, vero germine, & non ex feminis profluuio enascentis, existente (Deus enim impatiibilis) quid est cur non demens & insanus existimetur ille, qui filium, per cuius gratiam factū est, vt sint omnia, quodam tempore nō fuisse sentiat? Nam patres nostri per vniuersum orbem terrarum diffusi, ex quorum fide isti excidentes, meritò sanè patre carere dicantur, Nicæ in vnum conuocati, peruersæ Arii opinioni, cuius patrocinium iste nouitius susceperit, anathema denuntiarunt, & filium non ex alia essentia, quàm patris, quod tu nos iam dicere vrges, sed ex eadem ipsa constare asseruerunt. Quod quidem præclarè & cum pia cogitatione complexi, filium ex crebra vocum è sacris literis petitarum collatione patri consubstantialem ingenuè confessi sunt. Itaque cum hæc & alia iis similia dixissent, ad multorum dierum spatium in carcerem eos cōclusit Magnus, ratus se eo pacto illos à pietate deducturū. Verūm illi nō aliter atque fortissimi in stadio athletæ, omni metu penitus deposito, se rebus præclarè à patribus diuina mēte & cogitatione gestis quasi perungētes, multò excelsiores animos ad pietatē propugnandā habuerūt, tormēta nihil aliud, quā virtutis gymnasiū arbitrati.

bitrati. Sic igitur cum decertarent, & spectaculum, vti scribit beatus Paulus, tum angelis tum hominibus fierent, accurrit tota ciuitas, visura Christi athletas verbera iudicis eos torquentis tolerantia vincentes, & contra impietatem per patientiam erigentes trophæa, & triumphos aduersum Arianos agentes: quos quidem per minas ac fraudem oppressos, dirus iste hostis libidini eorum, qui impietatem contra Christum exercebant, se dediturum censuit. Cum igitur tormentis crudeliter eis infligendis fatigatus esset, populusque vniuersus variis querelæ generibus, & multo luctu vteretur, truculentus ille dux, qui omnem exuerat humanitatem, consuetis suis copiis denuo ad tumultum ciendum collectis, Christi athletas ad iudicium, imò verò ad iniustam condemnationem vocat, eosq; ad littus maris sisti iubet: in quo loco cū simulachrorū cultores, & Iudæi mercede cōducti, more suo, cōtra eos vociferarentur, & illi manifestæ insanorū Arianorum impietati cedere nollent, sententiam de illis populo vniuerso ante tribunal grauiter lamentante, pronunciat Magnus, vt Alexandria exacti, ad incolendam Heliopolim, vrbem Phœnicie, transportarentur: in qua quidem vrbe ne vnus quidem habitabat, qui Christi nomen audire (omnes enim simulachra colebant) omnino sustineret. Itaque iussis illis acturum nauem conscendere, ille ipse in litore stans (nam in balneis publicis, quæ prope inde aberant, eos condemnauerat) enses districtum illis ostendit, ratus quidem se terrorem iniecturum eis, qui ancipiti gladio spiritus infestos daemones sæpenumero vulnerassent. Dat igitur mandatum, vt iam cum neque commetatum vllum in nauem imposuissent, neque quicquam omnino haberent, quo exilii molestias subleuarent, inde soluant. Quo quidem tempore ipsum mare, (quod planè mirandum est, & prope incredibile) vndis agitatum spumare cœpit, rei indignitatem, credo, agrè ferens, & penitus, vt ita dicam, recusans eos viros excipere, ne eo pacto iniqui mandati exequendi particeps fieret. Quippe his, qui ignari erant, barbaram & immanem iudicis voluntatem perspicuè patefecit: adeò vt verè dici possit, hac re cœlum ipsum obstupuisse. Quinetiam tota ingemuit ciuitas, & adhuc lugere non desinit. Nam pars alternis manuum ieti-

THEODOR. HISTOR.

bus pectora tundendo ingentem strepitum edere, pars manus simul & oculos ad cœlum tollere, quò Deum de vi sibi illata testarentur, & ita ferè loqui: Audi cœlum, & auribus percipe terra, quàm iniqua atque adeo indigna edita sint facinora. Denique omnia luctu redundare, planctus, & eiulatus, per vniuersam urbem peruadere, flumenque tantum lachrymarum de repente manare, vti ipsum mare sua inundatione obruere videretur. Cum autem dux iam ad litus astans, imperaret remigibus, vt vela erigant, tum fiebat fletus promiscuus virginum, scœminarum, senum & iuuenum, tum lamenta cum amaris lachrymis permixta, tum clamores ab omnibus tam ingentes editi, vt maris vndosi murmur, quod tumidi fluctus mutuò collisi excitare solent, propemodum obscurarent. Vt primum verò athletæ Christi, quos diximus, appulere Heliopolim, vbi omnes erant superstitioni dediti, vbi instituta diaboli ad voluptatem explendam comparata, vbi horrenda ferarum latibula (nam montes vndique cœlum propter altitudinem penè attingentes, urbem illam obuallabant) & omnes deinceps in mediâ urbe communiter, & singuli priuatim lamentari, & lugubres voces fundere inceperunt, dabatur mandatum à Paladio, vrbis illius præfecto, homine superstitioni deditissimo, vt omnino lachrymare desinerent. Vnde multi qui plorabant, hique præ diuino zelo strenui ecclesiæ propugnatores arrepti, primum in custodiam coniciebantur, deinde verberibus cæsi, lacerati, & tormentis affecti, ad metalla, quæ sunt in Phenneso, & Proconneso, amandabantur. Inter quos complures erant monachi, ad numerum viginti trium, qui quò seueram disciplinam excolerent, in solitudine habitarunt: quibus cum vnâ diaconus, qui literas tum consolationis, tum communionis à Damaso episcopo Romano ad nos attulerat, manibus à tergo colligatis, à lictoribus palam, tanquam maleficus insigniter improbus trahebatur. Qui acerbioribus tormentis, quàm quisquam homicida, excruciatu fuit, cuius ceruices lapidibus & plumbo crudeliter verberatæ erant. Postremò naue ad traiciendum conscensa, eodem modo, cum eo, atque cum cæteris actum est. Nam

est. Nam omni ope ac subsidio destitutus erat, & propterea frontem signo sanctæ crucis consignavit, sicque metallis æneis, quæ sunt in Phenneso, traditus est.

Porro autem cum iudex tenera puerorum corpora torqueret, quidam eorum post cruciatus remansere iure sepultura defraudati, idque cum parentes, fratres, cognati, & tota, penè dixerim, ciuitas postularet, ut vnum hoc, atque adeo vltimum vitæ solatium illis tribueretur. Sed ò sæuam iudicantis, imò verò condemnantis crudelitatem. Nam qui pro pietate decertarint, idem cum homicidis iudicium subeunt: corporaque eorum manent insepulta: & qui pro fide strenuè dimicant, bestiis & volucris obiciuntur ad vorandum: qui denique patres cæcorum conscientie causa commiserati sint, tanquam impii facinoris autores, securi feruntur. Quæ Romanorum lex, quæ Barbarorum sententia vindicauit in eos, qui patribus cæcorum condolerunt? Vbinam tale scelus à quoquam veterum fuit vnquam patratum? Olim Pharaon iusserat Hebræorum masculos trucidari. Verùm inuidia & metu adductus hoc mandatum dedit. At quæ tum gerebantur, quanto sunt his, quæ modò designata sunt, mitiora? quanto optabiliora, si in iniuria optio vlla sit? quanto tolerabiliora, si scelus cum scelere (licet scelera aliud ab alio seiungi nequeant) velimus comparare?

Sunt ista quæ commemoro, incredibilia quidem, immania, dira, crudelia, & barbara, sine misericordia, amara: Sed tamen amentes Ariani in illis insolenter gloriati sunt, atque adeo tripudiarunt. Cum enim tota ciuitas in luctu & mœrore esset (nulla enim domus erat, in qua, vti in Exodo scriptis proditum est, non iaceret mortuus) hi, quorum crudeles animi nullo modo exsaturari poterant, non conqueuerunt, sed scelus de integro exercere aggressi sunt. Nam voluntatem suam, quæ ad deteriora inclinabat, patefacientes, suæ malevolentie virus in illius prouinciæ episcopos effundere cœperunt. Siquidem opera Magni, quem diximus, Comitis largitionum, satellitis ad iniuriam satis instructi, nonnullos eorum in iudicium adducere, aliis

THEODOR. HISTOR.

quo libitum erat modo insidias parare, eo concilio, uti omnes ubique impietatis laqueis irretirent, nihil intentatum relinquentes. Quin etiam omnia loca circuire non aliter, atque diabolus ipsorum hæreseos parens, quærentes, quem deuorent. Atqui cum in eo, quod conabantur, ab omnibus se destitutos viderent, vndecim tamen episcopos Aegypti, viros, qui ab ineunte ætate ad summam vsque senectutem solitudinem sæueræ disciplinæ causa incoluerant, qui sanctam ac synceram fidem audacter & liberè prædicarant, qui pietatis dogmata vnà cum lacte nutricis suxerant, qui victoriam contra dæmones reportarant, qui virtute aduersarium represserant, qui Arianam hæresim suis, ut aiunt, coloribus depinxerant, Magno illo, quem supra nominauimus, velut instrumento crudelitatis vsi, in exilium eiecerunt, oppidumque nomine Diocesaræam à Iudæis, qui dominum interficiebant, habitatum, incolere compulerunt. Et tamè non aliter, quàm Orcus, morte fratrum minime satiati, ubique terrarum, velut amentes ac stupidi, suæ crudelitatis monumenta relinquere non verentur, atque adeò maleficiis se nobilitare student. Ecce enim rursus ecclesiæ catholicæ clericos qui Antiochiæ commorabantur, quiq; cum quibusdam monasticæ vitæ spectatis, tragica eorum scelera testata apud omnes relinquere constituerant, isti vocibus maledicis contra eos in aures imperatoris infusis, Neocæsaream urbem Ponti relegandos curauerunt: qui quidem propter locorum asperitatem, vita quoque breui spoliati sunt.

Tales quidem tempora illa tulere tragœdias: quæ tamen silentio & obliuione obruendæ sunt, tamen literarum monumentis produntur ad eos coarguendos, qui linguis petulantibus dominum sunt infectati: qui quidem morbo blasphemix infecti, non modo in totius vniuersitatis dominum & moderatorem Deum conuitia iacere, verum etiam contra pios eius famulos bellum exitiale suscipere non dubitarunt.

*De Mania Saracenorum regina, & Mo-
fis monachi ordinatione.*

Per